

DJAIMILIA PEREIRA DE ALMEIDA

A hajam története

Akkoriban, amikor nem tulajdonítottam semmilyen jelentőséget a hajamnak, mindannyian egy huligánhordától rettegtünk. Táskákat, karórákat és sportcipőket raboltak el a gyerekektől az iskola kapujában. Mindez ezerkilencszázkilencvenkettőben történt. A bandát egy szegénysorból származó srác vezette, aki teherbe ejtett egy tinédzserlányt. Úgy hívták, hogy a *Holló*, és egyszer még a kerületi újság is készített vele egy interjút. Halálosan rettegtünk a *Hollótól*, mintha ott lebegett volna az iskola épületei felett, arra várva, hogy lecsapjon ránk a rövid útszakaszon, ami az iskolabuszhoz vezetett, amivel haza kellett mennünk. Akkoriban nem voltam biztos benne, hogy jobb-e rohanni a buszhoz, ami szintén tele volt gonosztevőkkel, és úgy száguldott száz kilométer per órással sebességgel egy örült sofőr irányítása alatt, hogy majdnem felborult a körforgalomban, vagy jobb-e inkább gyalog hazamenni egy alagúton keresztül, amelynek a falán egy graffiti azt tanácsolta, hogy a strand helyett a hullámokat tegyem tönkre. Azt hittem, hogy a *Holló* mindig lát minket, anélkül hogy mi látnánk őt. Időnként elsirattunk egy elkobzott *Monte Campo* iskolatáskát, vagy egy *Redley* cipőt. Rosszabb napokon egy szerencsétlen tíz éves srácot meztelenül küldtek haza. A szünetekben a gyerekek a sportpályák mögé rohantak, mert valaki azt kiáltotta: „Ott a *Holló!*” De sosem láttam ott senkit.

Nem volt semmilyen *Holló*, gondolom ma. Nem voltak rablótámadások, sem szétvert autóbuszok, betört ablaküvegek, még csak egy teherbe ejtett lány sem. Családi képek vannak előttem, és jelentéseket, kapcsolatokat keresve nézegetem őket. Magyarázatot akarok találni mindenre. A magyarázatok, amiket keresünk, néha csak egy sosem látott huligánbanda. Nincs magyarázat, bár másról sem beszélünk, csak magyarázatokról.

Nyolcvanötben érkeztem Portugáliába Angolából. Apám egy évvel előttem tért vissza egy új állás miatt. A hetvenes évek végén ismerte meg anyámat Luandában, alig volt még húsz éves. Amikor már csak én maradok az egyetlen tanú, és már nem fogok emlékezni arra, hogy vajon a postán, a konzulátuson, a tv-ben, vagy a strandon ismerkedtek meg egymással a szüleim, az unokáimnak, miután félig elolvasták a könyvet, meg kell majd elégedniük azzal, amit én tudok. Ennyit fognak csak tudni a szüleim szerelméről és házasságáról. Ha már nem fogok emlékezni arra, hogy anyám kibontva hordta-e a haját, vagy színes gyöngyökkel feltűzve, hogy milyen hosszú ruha volt rajta, hogy minden titokban történt-e, hogy az előjáráságon kötöttek házasságot, vagy a strandon; amikor a múltból már nem marad más, mint a hosszú ruha, a szomszéd nő szépsége, a fűszer kifinomult íze, egy sárga színű erkélykorlát, a mindent beborító festékszag, akkor az unokáim majd azt mondják nekem, „még egyszer nagymama”, és én kiszínezem az emlékeket, penésszel díszítem a sárga színt, chilipaprikával dúsítom a fűszer ízét, a szomszéd nő fejébe kalapot tűzök, hogy elkerüljem valahogy azt, hogy eltűnjek, hogy ne tudjon bekebelezni az idő. „A nagypátoknak volt egy olyan robogója, mint egy gnú. Egész Luandát rettegésben tartotta vele”, mesélhetem majd nekik. Ez jutott el hozzám, mintha szerelmünk és fiatalságunk éveit csak mítoszként állhatnák ki az idő próbáját. Elképzelem az apám robogóját, ahogy egy olyan Luandában köröz, ami kihalt őseim mementója. Nekem ez a robogó mutatja meg ezeknek a korai éveknek az útvonatát: a vasárnapi ebédet Castro nagypapa házában; egy házat a Prenda negyedben; egy másikat a Quinaxixe-ben; anyám akcentusát, a sajátos „feketét a fehérben”, ahogy a többiek mondták; a szomszéd nőket, akik után csak egy különleges szépség emléke marad. „Milyen szép volt a szomszéd nő, milyen tágas a város, milyen szelíd a gnú.” A gnú nyomait követem az utcákon át, és betölti a lelkemet annak a tudata, hogy mintha csak táviratokon keresztül ismerhetnénk meg egymást. „A dédszüleitek nem tértek vissza Portugáliába a hetvenes években, mint a legtöbb Afrikában élő portugál.” Manuel nagypapában mindig éreztem egyfajta közönyt azokkal

szemben, akik visszatértek. Azt mondta, hogy nem kell elmenekülni, mert otthon vagyunk. Lúcia nagymamával csak a nyolcvanas évek elején költöztek vissza Portugáliába, a nyugdíj miatt, de végig úgy tekintett az országra, mint egy üdülőtelepre. Döbbenetes belegendolni, hogy csak ekkor ismertem meg őket igazán, hogy egyszerűen nem képezték ténylegesen részét az életemnek.

Úgyhogy én leszek a dédmama. A lélegzetemmé válik az uszodába járás a dédunokákkal, a klór, az ügyetlen fejesugrások, az első tempózások a vízben, és ezzel beteljesítem Castro Pinto, Manuel, Lúcia és Maria da Luz sorsát. A kis Tico, a leginkább szeretett dédunoka, és a legfiatalabb, kicsi Lisa sorsát, akinek a hajába nem frusztrált álmokat, hanem frusztrált copfokat fonok majd, amikor a kezeim már nem engedelmessé válnak megfelelően.

Egy nap majd engem táplál a könyv, mintha valakinek egy réges-régi fotóalbumot mutogatnék, és azt mondogatnám, hogy milyen szép voltam, úgy, ahogy a Jehova Tanúi mondogatták Maria da Luz nagymamának, vigasztalásképpen. Talán ezen a napon megértem, hogy minden gyerekkor tulajdonképpen csak egy fotóalbum – a napon, amikor ez a könyv válik a belélegzett oxigénné, és már nem emlékszem, mit beszélek el benne, és az emlékezésben lakozó érzékösséget a közeledő vég érzékössége váltja fel. Lapozgatom a könyvet, és végzek magammal hiúságomban. A hiúságban, ami a végét jelenti annak, hogy egy meghatározott létező vagyunk, amikor valaki serénykedik körülöttünk, egy pohár vizet emel a szánkhoz, egy nedves törülközőt, egy szívószálat, vagy egy lázmérőt nyújt felénk az üres orvosságostégelyek, az eltompulás, az izzadság és a tv-távírányítók világából. Amikor egy születésnapot ünnepelnek körülöttünk, és azt súgja a tudatom most már hogy elég, ennyi volt, *menjetelek baza*.

Lúcia nagymama és Manuel nagypapa Portugália Beira tartományából költöztek Luandába a hetvenes évek elején. Vitték magukkal a gyerekeiket is, mivel még nem álltak a saját lábukon. Az apám egy robogóval közlekedett a városban. Volt, hogy egy rekesz sört is vitt magával, ami olykor-olykor, a járókelők legnagyobb örömeire, leesett a járműről. „Nem egy holló volt?”, kérdezi Tico. „Meséld el még egyszer nagymama”, legyenek ezek az utolsó szavak.

URBÁN BÁLINT FORDÍTÁSA

